

SÆRUTSKRIFT

Arkivsak-dok. 21/17100-14

Saksbehandler Anna Despard Asgard

Vilkårsrevisjon i Otravassdraget

Saksgang	Møtedato	Saknr
1 Fylkesutvalget	25.01.2022	7/22

Fylkesutvalget har behandlet saken i møte 25.01.2022 sak 7/22

Votering

Fylkesutvalget fattet enstemmig vedtak.

Fylkesutvalget - vedtak

1. Vilkårsrevisjon av Otra bør se hele vassdraget under ett. Anlegg i Otra som er bygget før krav om konsesjon forelå, bør kalles inn til behandling av NVE.
2. NVE bør innarbeide standard naturforvaltningsvilkår i konsesjonen. Konsesjonær bør pålegges å overvåke utviklingen med henblikk på bedring av tilstand, ved bruk av målindikatorer og eventuelt gjennomføring av tiltak.
3. Miljøforbedrende tiltak med tanke på fisk må utredes for alle strekninger. Planmessig prøvefiske og undersøkelser av innlandsørret må gjennomføres, eventuelt følges opp med tiltak for å bedre bestanden og sikre selvproduksjon. Der konsesjonen har medført negative konsekvenser for ørret, må habitatforbedrende tiltak vurderes. Der hvor habitatforbedrende tiltak ikke er tilstrekkelig og reproduksjon av fisk er liten eller fraværende, bør det fremdeles stilles krav om utsetting av fisk. Kostnad bør ilegges konsesjonær.
4. Ørekyte må kartlegges, og tiltak som kan hindre spredning vurderes. Kostnad bør ilegges konsesjonær.
5. Det bør stilles krav til konsesjonær om gjennomgang av samtlige terskelbasseng for å kartlegge miljøpåvirkning, vurdere avbøtende tiltak og eventuell fjerning av enkelte etablerte terskler som biotopforbedrende tiltak. Konsesjonær bør pålegges aktivt å bidra til reduksjon av gassovermetning nedstrøms utløp fra Brokke kraftstasjon.
6. Konsesjonær bør pålegges å oppfylle undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 i områder som ikke er registrert fra før, og i områder som er ufullstendig registrert. NVE bes avklare om konsesjonær skal søke om dispensasjon for fredete kulturminner som blir skadet eller ødelagt av fortsatt regulering. Skadeomfang og bevaringssituasjon for fredete kulturminner, som er berørt av vannkraftregulering, må undersøkes

- nærmere. Agder fylkeskommune skal utarbeide en langsiktig plan for overvåking og nærmere undersøkelser av fredete kulturminner i Otra. Konsesjonær bør dekke utgiftene.
7. Innskudd til opprettelse av et friluftslivsfond med årlig utbetaling til kommunene eller økonomisk kompensasjon knyttet til konkrete tiltak bør ilegges konsesjonær. Mulighetsstudie for Otra elvepark bør ligge til grunn for tiltak. Manøvreringsregimer bør ikke påføre særlig belastning for utøvelse av friluftsliv, alternativt bør konsesjonær dekke utgifter til tilpassing av badesteder og båtopptrekk eller flytting av løyper.
 8. Konsesjonær bør pålegges å øke det årlige beløpet til Krypsiv på Sørlandet, samt styrke grunnkapitalen til Krypsivfondet i Otra. Krav til jevnlig nedtapping, frysing og utskylling av magasin bør vurderes for å rydde krypsiv.
 9. Konsesjonær bør pålegges å initiere og finansiere et forsknings- og forvaltningsprosjekt for rype der habitat er blitt påvirket av regulering, for økt kunnskap om bestandens overlevelse. Kartlegging av naturtyper og årlige rypetakseringer bør gjennomføres i de berørte heiområdene.
 10. Det bør utredes hvor variasjon i vannstand påvirker trekk og isens sikkerhet for annet vilt enn rein.
 11. Det bør opprettes et villreinfond etter mønster fra Aura og Hemsil-konsesjonene, der konsesjoner som nå er til revisjon blir pålagt å betale inn. Stabil fyllingsgrad må opprettholdes om vinteren der reinen har trekkruter, og merkede turstier som forstyrrer trekkruter legges om for konsesjonærs regning.
 12. Anleggsvei til Store Urevatn bør stenges for allmenn ferdsel for en prøveperiode på fem år.
-

Vilkårsrevisjon i Otravassdraget

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Fylkesutvalget gir følgende innspill til vilkårsrevisjon i Otravassdraget:

1. Vilkårsrevisjon av Otra bør se hele vassdraget under ett. Anlegg i Otra som er bygget før krav om konsesjon forelå, bør kalles inn til behandling av NVE.
2. NVE bør innarbeide standard naturforvaltningsvilkår i konsesjonen. Konsesjonær bør pålegges å overvåke utviklingen med henblikk på bedring av tilstand, ved bruk av målindikatorer og eventuelt gjennomføring av tiltak.
3. Miljøforbedrende tiltak med tanke på fisk må utredes for alle strekninger. Planmessig prøvefiske og undersøkelser av innlandsørret må gjennomføres, eventuelt følges opp med tiltak for å bedre bestanden og sikre selvproduksjon. Der konsesjonen har medført negative konsekvenser for ørret, må habitatforbedrende tiltak vurderes. Der hvor habitatforbedrende tiltak ikke er tilstrekkelig og reproduksjon av fisk er liten eller fraværende, bør det fremdeles stilles krav om utsetting av fisk. Kostnad bør ilegges konsesjonær.
4. Ørekyte må kartlegges, og tiltak som kan hindre spredning vurderes. Kostnad bør ilegges konsesjonær.
5. Det bør stilles krav til konsesjonær om gjennomgang av samtlige terskelbasseng for å kartlegge miljøpåvirkning, vurdere avbøtende tiltak og eventuell fjerning av enkelte etablerte terskler som biotopforbedrende tiltak. Konsesjonær bør pålegges aktivt å bidra til reduksjon av gassovermetning nedstrøms utløp fra Brokke kraftstasjon.
6. Konsesjonær bør pålegges å oppfylle undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 i områder som ikke er registrert fra før, og i områder som er ufullstendig registrert. NVE bes avklare om konsesjonær skal søke om dispensasjon for fredete kulturminner som blir skadet eller ødelagt av fortsatt regulering. Skadeomfang og bevaringssituasjon for fredete kulturminner, som er berørt av vannkraftregulering, må undersøkes nærmere. Agder fylkeskommune skal utarbeide en langsiktig plan for overvåking og nærmere undersøkelser av fredete kulturminner i Otra. Konsesjonær bør dekke utgiftene.
7. Innskudd til opprettelse av et friluftslivsfond med årlig utbetaling til kommunene eller økonomisk kompensasjon knyttet til konkrete tiltak bør ilegges konsesjonær. Mulighetsstudie for Otra elvepark bør ligge til grunn for tiltak. Manøvreringsregimer bør ikke påføre særlig belastning for utøvelse av friluftsliv, alternativt bør konsesjonær dekke utgifter til tilpassing av badesteder og båtopptrekk eller flytting av løyper.
8. Konsesjonær bør pålegges å øke det årlige beløpet til Krypsiv på Sørlandet, samt styrke grunnkapitalen til Krypsivfondet i Otra. Krav til jevnlig nedtapping, frysing og utskylling av magasin bør vurderes for å rydde krypsiv.

9. Konesjonær bør pålegges å initiere og finansiere et forsknings- og forvaltningsprosjekt for rype der habitat er blitt påvirket av regulering, for økt kunnskap om bestandens overlevelse. Kartlegging av naturtyper og årlige rypetakseringer bør gjennomføres i de berørte heiområdene.
10. Det bør utredes hvor variasjon i vannstand påvirker trekk og isens sikkerhet for annet vilt enn rein.
11. Det bør opprettes et villreinfond etter mønster fra Aura og Hemsil-konesjonene, der konsesjoner som nå er til revisjon blir pålagt å betale inn. Stabil fyllingsgrad må opprettholdes om vinteren der reinen har trekkruter, og merkede turstier som forstyrrer trekkruter legges om for konsesjonærs regning.
12. Anleggsvei til Store Urevatn bør stenges for allmenn ferdsel for en prøveperiode på fem år.

Vedlegg

- 1 - Krav om revisjon
- 2 - NVEs vedtak revisjon
- 3 - Brev til NVE konsesjonsfri anlegg
- 4 - Rapport Vann-Nett Otra_21.12.21
- 5 - OBs kommentarer til revisjonskrav
- 6 - Revisjonsdokument Otravassdraget
- 7 - Villreinnemda - høringsuttale Otravassdraget
- 8 - Verneområdestyret SVR Frafjordheiane - uttale Otra
- 9 - Villrein Otra
- 10 - Krypsiv Otra
- 11 - Friluftsliv Otra
- 12 - Kulturminner Otra
- 13 - Vilt og fisk Otra
- 14 - Uttalelse ferdselsrestriksjoner Urevassvegen

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har åpnet for vilkårsrevisjon i Otra. Vilårsrevisjon gir mulighet for å pålegge nye vilkår i konsesjonen og fastsette tiltak som bidrar til å nå miljømål, slik som minstevannføring, miljøtilpasset driftsvannføring, magasinrestriksjoner med videre.

Kommunenes uttalte hovedmål med kravet om revisjon er bedring av miljøforholdene i vassdraget for fisk og øvrig naturmangfold, samt tilrettelegging for friluftsliv og ivaretagelse av kulturminner. For Agder fylkeskommune er krav knyttet til villrein, krypsiv, friluftsliv, kulturminner, fisk og vilt særlig relevante. Fylkeskommunedirektøren anbefaler blant annet opprettelse av et villreinfond der konsesjoner som nå er til revisjon blir pålagt å betale inn.

Saksopplysninger

Etter samstemmig avgjørelse fremmet kommunene langs Otra (Bykle, Valle, Bygland, Evje og Hornnes, Iveland, Vennesla og Kristiansand) ved brev 20. mars 2018 til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) krav om revisjon av konsesjonsvilkår i alle konsesjoner tilknyttet regulering og overføring i Otravassdraget (vedlegg 1 - Krav om revisjon).

Advokatfirmaet Lund & Co representerer kommunene i saken. De har revisjonssaker som et av sine spesialområder, og lang erfaring gjennom sin sekretariatsfunksjon for Landssamanslutninga av vasskraftkommuner (LVK). Advokatfirmaets rolle i revisjonsprosessen er å bidra til å oppveie det mulig skjeve styrkeforholdet mellom kommuner som behandler revisjonssaker relativt sjeldent, og regulanter som har dette som sitt spesialområde.

Ved vedtak 5.7.2019 (vedlegg 2 - NVEs vedtak revisjon) åpnet NVE vilkårsrevisjon for reguleringene i Otra i medhold av vassdragsreguleringsloven. En revisjonssak er ikke i seg selv et tiltak for å nå miljømål for vassdrag, men gir mulighet for å pålegge nye vilkår i konsesjonen og fastsette tiltak som bidrar til å nå miljømål. Tiltak som kan pålegges er minstevannføring, miljøtilpasset driftsvannføring, magasinrestriksjoner med videre.

Kommunenes uttalte hovedmål med kravet om revisjon er bedring av miljøforholdene i vassdraget for fisk og øvrig naturmangfold, samt tilrettelegging for friluftsliv og ivaretagelse av kulturminner. Kommunene har eksemplifisert miljøpåvirkninger av reguleringen som de ønsker adressert (vedlegg 3 - Brev til NVE konsesjonsfri anlegg). De ber i sitt revisjonskrav om en samlet vurdering av hele økosystemet som utgjør Otravassdraget, og viser til naturmangfoldlovens § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning): En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Kravet om revisjon er fremmet på vegne av de allmenne interesser i vassdraget, og etter den tidligere bestemmelsen i vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 (nå § 8). De store samfunnsverdiene reguleringen utgjør i form av fornybar, klimavennlig energi og økonomisk vinning for eiere, vertskommuner, fylkeskommunen og staten påpekes. Den positive flomdempende virkningen blir også nevnt. Blant negative virkninger av regulering for naturmiljøet i hele vassdraget som blir påpekt i kravdokumentet, er endringer i vannføring og manglende vandringsmuligheter, samt forringelse og ødeleggelse av gyteareal, inkludert viktige gyteplasser, som følge av tørrlegging. Effektkjøring gir store og raske variasjoner i vannføring nedstrøms, som særlig rammer ungfish av laks, ål og ørret samt andre arter der disse blir utsatt for stranding eller sårbarhet for predatorer. Unaturlig og mer eller mindre permanent redusert vannføring kan gi økt temperatur og mindre utvasking i elveleiet, med påfølgende reduksjon i produksjon av bunndyr og massevekst av for eksempel krypsiv. Usikker is som følge av variasjon i vannstand utgjør en fare for vilt og villrein.

Kommunene har i brev 12.2.2020 presisert overfor NVE at kravet om revisjon også omfatter anlegg som er konsesjonsfri, og bedt NVE om at det som måtte være av konsesjonsfrie anlegg i Otra blir innkalt til behandling sammen med konsesjonssaken, jf. Vassdragsreguleringsloven § 66. Dette gjelder Vigelandsfoss, Hunsfoss, Nomeland og Steinsfoss, som ligger nedstrøms Byglandsfjorden. Kommunene har vist til at det ved oppdatering av vilkårene er en fordel at NVE ser hele vassdraget i sammenheng, og samtidig vurderer eventuelle behov for tiltak knyttet til konsesjonsfrie anlegg. Ny regional vannforvaltningsplan som skal virke til 2028, ble vedtatt av fylkestinget i Agder 13.12.21, og skal godkjennes av staten våren 2022. Vedlagt følger oversikt over foreslåtte eller planlagte tiltak i regulerte vannforekomster i Otra (vedlegg 4 - Rapport Vann-Nett Otra 21.12.21). NVE vurderer i sitt vedtak at det ved en vilkårsrevisjon skal legges vekt på miljøforbedrende tiltak, og at de miljømessige virkningene som er tatt opp i kravene påvirker allmenne interesser som ligger innenfor det som kan ivaretas gjennom konsesjonsvilkårene. Vilårsrevisjonen anses ikke å omfatte økonomiske vilkår slik som konsesjonsavgifter, konsesjonskraft og næringsfond samt krav knyttet til privatrettslige forhold. Skillet mellom hva som er privatrettslig og allment kan være vanskelig å trekke, men generelt kan det sies at privat eiendom eller installasjon som benyttes jevnlig av publikum slik som brygge, båttopptrekk eller lignende, betegnes som å komme allmennheten til gode.

Oterraaens Brugseierforening AS (en sammenslutning av konsesjonærene i Otra bestående av Otra Kraft DA, Agder Energi Vannkraft AS, Skagerak Kraft AS og Hydro Vigelandsfoss) – heretter OB - har tidligere svart på flere av kravene fra kommunene i et eget tilsvarebrev (vedlegg 5 - OBs kommentarer til revisjonskrav). Som følge av vedtak om konsesjonsbehandling, utarbeidet OB 2.7.21 et revisjonsdokument (vedlegg 6 - Revisjonsdokument Otravassdraget). I revisjonsdokumentet vurderer OB at ytterligere magasinrestriksjoner og skjerping av krav om minstevassføringsslipp kan gi betydelige produksjonstap, redusert samfunnsverdi og redusere muligheten til å ivareta flomhåndtering. Dette uten at tiltakene etter OBs vurdering vil medføre vesentlige miljømessige fordeler. Det vises til Statnett, som påpeker det kritiske i tilgang på tilstrekkelig fleksibilitet og mulighet til

å regulere kraftsystemet i alle årets timer nå og i fremtiden. Nettopp regulerbarheten til enhver tid trekkes frem som bidrag til kraftsystemets driftssikkerhet. OB understreker at NVE nøye må vurdere konsekvenser av endringer i vilkår som svekker beredskapsevne og forsyningssikkerhet.

Revisjonsdokumentet er av NVE sendt på høring 17.8.21. Agder fylkeskommune har fått utsatt høringsfrist til 1.2.22. Fylkeskommunen gjennomførte 28.10.21 et informasjonsutvekslingsmøte med relevante parter og kommuner. Videre ble det 15.11.21 avholdt åpent temamøte om krypsiv på initiativ fra kommunene. Berørte kommuner, Krypsiv på Sørlandet v/Agder fylkeskommune, Krypsivfondet i Otra v/Statsforvalteren i Agder, forskere på krypsiv og andre involverte aktører var representert. Grunneiere og innbyggere var også til stede.

Administrasjonens utdypende anbefalinger til høringen er å finne i vedlegg 9-13.

Vurderinger

Villrein

Fylkeskommunedirektøren viser til fylkesutvalgets vedtak vedrørende vilkårsrevisjonen for Ulla-Førre i sak 176/21, samt uttalelser om vilkårsrevisjon i Otra fra Villreinnemda (vedlegg 7 - Villreinnemda - høyringsuttale Otravassdraget) og verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylke og Frafjordheiane (vedlegg 8 - Verneområdestyret SVR Frafjordheiane - uttale Otra). Uttalelsene vektlegger at alle vilkårskonsesjoner i området må sees i sammenheng da det er og vil bli uklart hvilken konsesjon som kan sies å være ansvarlig for hva i heia. Fylkeskommunedirektøren mener vi må vurdere den samlede belastning, og arbeide med avbøtende tiltak der tiltakene gir best effekt - uavhengig av geografisk område. Dette er i samsvar med Olje- og energidepartementets holdning.

Fylkeskommunedirektøren vil anbefale at det opprettes et villreinfond, der Otteraaens Brugseierforening, som største konsesjonær i villreinområdet, pålegges å betale inn en engangssum på minst 15 millioner kroner, samt et årlig bidrag på minst 1,5 millioner kroner fram til neste revisjon av konsesjonen. Et slikt fond kan brukes til å finansiere nødvendige utredninger, prioriterte avbøtende tiltak, samt evaluering av tiltakene. Beregninger viser at det må settes av ca. 100 millioner kroner til avbøtende tiltak de neste 30 årene. Videre bør anleggsvei til Store Urevatn stenges for allmenn ferdsel. Dette tiltaket arbeides det med og OB har allerede byttet ut autovern med stabbestein. Avgjørelsen om stenging av veien ligger til behandling hos NVE. Stabil fyllingsgrad må opprettholdes om vinteren der reinen har trekkruter, og merkede turstier omlegges der disse forstyrrer trekkruter. For utdyping, se vedlegg 9 – Villrein Otra.

Krypsiv

Krypsiv er en viltvoksende ferskvannsplante som har hatt en voldsom økning i utbredelse siden 1980-tallet. Massevekst av krypsiv er et problem i den grad det hindrer menneskelig aktivitet som fiske, bading og båtliv. Enkelte områder av Otra er truet med fullstendig tilgroing. For å gjøre noe med det som ble kalt problemvekst av krypsiv, ble Krypsivprosjektet på Sørlandet, som ledes av Agder fylkeskommune, opprettet i 2002. Prosjektet ble i 2020 omdøpt til Krypsiv på Sørlandet (KPS) for å understreke at problemer knyttet til massevekst av krypsiv er kommet for å bli. For fisk og andre vannlevende organismer ser moderat vekst av krypsiv ut til å være positivt, i det fisken finner skjul samt økt forekomst av mat, og den selv holder bunnen rensert for å kunne gyte. Krypsiv utgjør også et problem for regulantene, i det flytende krypsiv demmer opp og tetter sluser og terskler. Krypsiv på Sørlandet samarbeider om tiltak og forskning i Otra med Krypsivfondet i Otra. Fondet ledes av NVE, og Statsforvalteren i Agder er sekretariat. Årsakene til massevekst av krypsiv er sammensatt, og det ser ut til at både kalking og økt tilførsel av næringsstoff bidrar. Det er større rapportering av krypsiv som et problem i regulerte enn i ville vassdrag. Et regulert vassdrag vil ikke oppleve naturlig syklus med tørke, innfrysing og utskylling gjennom vårflo. OB har påpekt at det er om vinteren, når nedfrysing er aktuelt som tiltak, at kostnaden og samfunnsnyttene ved regulerbar vannkraft er størst. For utdyping, se vedlegg 10 – Krypsiv Otra.

Friluftsliv

Otra har vært og er en viktig kilde til friluftslivsaktiviteter. Når konsesjonsvilkårene skal vurderes vil det være nødvendig å se hele vassdraget under ett og å knytte det til friluftslivsaktiviteter både langs vassdraget og på eller i selve vassdraget. Styrking av tilbudene vil være positivt for livskvalitet og bosettelseslyst i kommunene langs Otra, for allmennhetens friluftsliv og for det naturbaserte reiselivet i Setesdalen. Midt-Agder friluftsråd gjennomførte i 2020 en mulighetsstudie for Otra elvepark, med økonomisk støtte fra Agder fylkeskommune.

Blant konsekvenser av regulering som i stor grad påvirker vassdragets attraktivitet for friluftsliv, kan vannstand (manøvreringsreglementet) og krypsivproblematikken nevnes spesielt. Forhold som fremheves i mulighetsstudien er nasjonal sykkelrute 3, behov for å oppgradere og binde sammen eksisterende elvestier med andre turstinnett og etablere nye, knytte sammen skiløyper eller flytte de som gjøres utrygge av usikker is, tilrettelegging for fritidsfiske, bedre toalettfasiliteter, økt og digitalisert informasjon om tilbudene som finnes, herunder kjøp av fiskekort, og universell utforming av samtlige tiltak. Krypsiv er et hinder for utøvelse av friluftsliv enten det er i form av begroing eller ved mekanisk rydding.

Mulige avbøtende tiltak fra konsesjonær for reguleringens reduksjon i verdi for friluftslivet, er å opprette et friluftslivsfond med årlige utbetalinger, eller gi økonomisk kompensasjon til berørte kommuner. For utdyping, se vedlegg 11 – Friluftsliv Otra.

Kulturminner

Revisjon av vannkraftkonsesjoner som ble gitt før 1960, behandles etter en egen ordning med sektoravgift, som forvaltes av Riksantikvaren. For fullstendig oversikt over konsesjoner som er gitt før 1960, samt hvor forholdet til fredete kulturminner ifølge Agder fylkeskommunes arkiv er uavklart, eller - ved konsesjoner gitt etter 1960

- registreringer er ufullstendige, se vedlegg 12 – Kulturminner Otra.

Når det gjelder konsesjoner gitt etter 1960, fastslår kulturminneloven § 8, 1. ledd: Vil noen sette i gang tiltak som kan virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som er nevnt i § 3 første ledd, må vedkommende tidligst mulig før tiltaket planlegges iverksatt melde fra til vedkommende myndighet eller nærmeste politimyndighet. Revisjon av vilkårene for konsesjon kan tolkes som en varsling etter kulturminneloven § 8, 1. ledd. Kulturminnevernmyndighetene kan kreve at det foretas arkeologiske registreringer etter kulturminneloven § 9 – i områdene hvor undersøkelsesplikten ikke er oppfylt.

Vi har i dag mye kunnskap om hva som påvirker kulturminner i regulerte vassdrag (f.eks. Riksantikvarens faglige program for vassdrag), men vi vet lite om den faktiske situasjonen. For å kunne drive kunnskapsbasert forvaltning, må skadeomfang og bevaringssituasjon for fredete kulturminner som er berørt av vannkraftregulering i Otravassdraget undersøkes nærmere. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at fylkeskommunen lager en langsiktig plan for overvåking av fredete kulturminner i Otravassdraget for å få detaljert kunnskap. Lokalteter som er i ferd med å bli ødelagt av erosjon, må undersøkes nærmere. Kostnad bør ilegges konsesjonær.

Fisk og vilt

Fisk og fiskebestander er påvirket mange steder i Otravassdraget, blant annet ved lav vannstand og liten vannføring som kan vanskeliggjøre tilgang til innløpsbekk som gyteområde. Effektlignende kjøring av kraftverkene gir ofte store og raske variasjoner i vannføringen i elv nedstrøms kraftverk som igjen fører til akutt høy dødelighet for ungfisk når fisken strander eller blir stående i kulper hvor de blir lett bytte for predatorer. Unaturlig variasjon eller permanent redusert vannføring kan føre til redusert produksjon av bunndyr og tidvis økt begroing på grunn av høyere vanntemperatur og mindre utvasking i elveleiet.

Gassovermetning, som kan være dødelig for fisk, er fortsatt et betydelig problem nedstrøms utløpet fra Brokke kraftstasjon. Dette virker som et vandringshinder for fisk i området. Det er avgjørende at regulanten deltar aktivt i arbeidet med å redusere omfanget av dette problemet. Dette må det gis hjemmel for gjennom reviderte konsesjonsvilkår.

Terskler virker som sedimenteringsbasseng, med opphoping av slam og sedimenter. Fylkeskommunen støtter Valle kommunes krav om å etablere tappeluker i noen av terskelbassengene. Det bør startes et FoU-arbeid for å vurdere om det kan være aktuelt å fjerne noen av de etablerte tersklene som biotopforbedrende tiltak. Det bør også utredes for alle strekninger som inngår i vilkårsrevisjonen om minstevannføring, jevn kjøring eller lokkeflommer er det beste som miljøforbedrende tiltak med tanke på fisk.

Innenfor revisjonsområdet finnes områder med viktige forekomster av lokal ørret. Gode gytemuligheter, tilstrekkelig næringsgrunnlag og aktiv høsting i form av fritidsfiske er faktorer som sikrer gode bestander. Fra kommunenes side påpekes det at utsetting av fisk må fortsette, men justeres. Andre tiltak som bør vurderes er flytting av villfisk fra andre deler av samme vassdrag, eller tilrettelegging for naturlig

rekruttering. Den fremmede arten ørekyte er et økende problem, samt spolorm. Utbredelsen må kartlegges, og avbøtende tiltak utredes.

Vassdragsreguleringen kan i noen grad ha påvirket vilt ved at etablerte trekkveier har blitt mindre tilgjengelig, eller ved at endret vannføring eller utslipp av temperert vann endrer isforholdene og gjør tidligere trygge ruter farlige. Habitat for rype påvirkes ved neddemming. Fylkeskommunedirektøren mener konsesjonær bør pålegges å initiere og finansiere et rypeforsknings- og forvaltningsprosjekt for økt kunnskap om rypebestandens overlevelse i de berørte heiområdene, samt forbedre kunnskapsgrunnlag for forvaltning og bærekraftig høsting ved hjelp av kartlegging av naturtyper og årlige rypeetakseringer. For utdyping, se vedlegg 13 – Vilt og fisk Otra.

Regionplan Agder 2030

Vilkårsrevisjonen er relevant for Regionplan Agder 2030 i lys av målsettingen om å skape et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Balansen mellom pålitelig produksjon av fornybar kraft og omfattende krav for å ivareta og opprettholde natur- og arts mangfold, samt hensyn til kulturminner og utøvelse av friluftsliv er sentralt.

Økonomiske konsekvenser

Fylkeskommunens inntekter fra regulering av Otra er hovedsakelig påvirket av vilkår for selve reguleringen, herunder minstevannføring. Vilkårsendringer som kunne ha påvirkning på kraftproduksjon, slik som gitte krav til minstevannføring på vinteren, antas å ha mindre økonomisk effekt for vertskommune/fylkeskommunen.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at hele Otravassdraget sees under ett i vilkårsrevisjonen. NVE bør kalle inn anlegg som er uten konsesjon til behandling, og innarbeide standard naturforvaltningsvilkår i konsesjonen. Utvikling bør overvåkes av konsesjonær, med blikk på bedring for fisk, kartlegging av uønskede arter, tiltak mot massevekst av kripsiv, forhold for villrein og annet vilt samt rype.

For kulturminner bør undersøkelsesplikten for konsesjonær oppfylles der det er påkrevd, og må NVE avklare om konsesjonær må søke dispensasjon for kulturminner som blir skadet eller ødelagt av reguleringen. Mengden skade og situasjon for bevaring må avklares. Fylkeskommunen skal utarbeide en langsiktig plan for fredete kulturminner i området, der utgifter bør dekkes av konsesjonær.

Konsesjonær bør bidra til å opprette et friluftsfond med årlige utbetalinger, eller betale for konkrete tiltak. Konsesjonær bør dekke avbøtende tiltak dersom manøvreringsregimer ikke kan unngå å belaste utøvelse av friluftsliv.

Fylkeskommunedirektøren mener videre at konsesjonær bør dekke opprettelse av et villreinfond, samt sikre omlegging av turstier og stabil fyllingsgrad der villreinen har trekkruiter.

Kristiansand, 10.01.2022

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Anita Henriksen
fylkesdirektør

26.januar.2022